



### دائوی نقاشی

پژوهشی در سرشت آیینی نقاشی چینی

مای - مای سه

ترجمه‌ی امیر مازیار

انتشارات فرهنگستان هنر، ۱۳۸۴

دائوی نقاشی که عنوان فرعی «پژوهشی در سرشت آیینی نقاشی چینی» را با خود حمل می‌کند، در دو بخش ارائه شده است. بخش نخست آن، متنی کهن در رابطه با نقاشی چینی می‌باشد که تحت عنوان «راهنمای نقاشی باغ دانه خردل» شکل گرفته و کتاب حاضر بیانگر آن است و بخش دوم، رساله‌ای تحقیقی درباره‌ی اصول بنیادین نقاشی چینی و به بیانی دیگر، شرح مجلد اول است. دائوی نقاشی، یعنی معنای روش نقاشی دلالتی بر بنیان نظری و محتوای کلی این سنت نقاشی دارد. خانم مای - مای سه، که مترجم و نویسنده و شارح کتاب حاضر به زبان انگلیسی است، خود یک نقاش است.

این مسجد با ۴۲۸۵ مترمربع جزء مساجد بزرگ به لحاظ وسعت می‌باشد.

نگاهی به مجموعه‌ی برنامه ریزی در حدی که نوشته شده است و طراحی، نشان می‌دهد که تلاشی اساسی برای یک مسجد بزرگ و در تعریف شهری احتمالاً جامع در نظر گرفته شده است. در معرفی و تعاریف ارائه شده، البته سخنی از مساجد جامع به میان نیامده است. ولی ویژگی‌ها و فضاهایی که برای این مسجد در نظر گرفته شده است، دست کمی از مساجد جامع ندارد، ضمن آنکه بعید به نظر می‌رسد که در شهر جدید اندیشه، مسجدی به وسعت این مسجد وجود داشته باشد. یعنی اگر وجود می‌داشت، چه دلیلی برای احداث این مسجد و مجتمع بود!

برای مسجدی در این حد، و حتی جامع، تعدد سالن‌ها، توجیهی ندارد. اضافه نمودن سالتی تحت عنوان فاطمیه و حسینی، توجیهی ندارد. حسینی و فاطمیه دو مکان مجزا و با عملکرد متفاوت نمی‌باشند. ای کاش این دو فضا از مجموعه جدا و در دو مکان دیگر در مجموعه شهرک توزیع می‌گردید. بدین ترتیب، این دو فضا می‌توانست، همسایه‌های خود را از عطر دل انگیز اذان و برنامه‌ها و جلسات مذهبی و فرهنگی، سرشار و لبریز نماید.

به عنوان یک پیشنهاد، به نظر می‌رسد که برای استفاده بهینه از مسجد باید، مسؤلین و مردم را ترغیب به پر کردن مساجد نمود. بنابراین، جدا نمودن کلاس از فضای شبستان - که اکنون کاملاً جدا شده و لابد توجیه پذیر - به نوعی محروم نمودن استفاده از روحانیت فضای مسجد نیز می‌باشد. اساساً استفاده از سالن و در اینجا، شبستان مسجد باعث می‌گردد که مسجد دائماً فعال باشد. طبیعی است که جدا کردن فضاها بدون استدلال کافی، به نوعی معطل گذاردن فضاهای اصلی است. طراحی کلی مسجد نشان می‌دهد که طراح با معماری آن آشنا بوده است. اما در مواردی دخالت‌هایی نموده که تازگی دارد و نیازمند، حال و حوصله ای برای بررسی می‌باشند. در این جا به یک نمونه آن اشاره می‌شود. تعبیه در ورودی برای اطاق امام جماعت از ورودی اصلی مسجد (ایوان ورودی)، در هر حال راه و روشی را در طراحی پیشنهاد نموده است که حداقل برای نگارنده سخن تازه ای بود و می‌تواند منشاء حرف و حدیث‌های نوی گردد.

چاپ خوب و پاکیزه، گرافیک پذیرفتنی، انتخاب شیوه ای برای معرفی مساجد (الفبای استانی) و اقدام در خور تحسین شرکت عمران شهرهای جدید را به خاطر ارایه و معرفی مساجد طراحی شده، در دست ساخت و ساخته شده را ارج نهاده و انتظار داریم مجلدات دیگری با نگاهی عالمانه تر و ذکر ویژگی‌ها در انتخاب و معرفی مساجدی که در شهرهای جدید، در دست طراحی و ساخت می‌باشد، منتشر و تقدیم حضور معماران و علاقه‌مندان به معماری گردد.

متن کتاب به دو بخش عمده تقسیم شده که بخش اول کهن تر بوده و تاریخ ۱۶۷۹ م. را دربر می‌گیرد و بخش دوم نیز به تاریخ ۱۷۰۱ م. است. در کتاب حاضر تنها بخش کهن تر آن به فارسی برگردانده شده و مستقل و تا حدودی اصیل تر از بخش دوم می‌نماید. همان گونه که در مقدمه‌ی ترجمه‌ی انگلیسی کتاب آمده، این ترجمه حاوی متن کامل و همه‌ی صفحات مصور تعلیمی است. هم‌چنین برخی ملاحظات و توضیحات مقدماتی و همه‌ی صفحاتی که حاوی نمونه‌های بیشتری - حدود چهار صد صحنه - هستند، حذف شده‌اند، اما مقدمه‌های اصلی به طور کامل آمده‌اند.

عنوان اصلی کتاب «راهنمای نقاشی باغ دانه خردل» است که عنوان دائوی نقاشی به آن داده شده است. باغ دانه خردل، نام مکانی است که کتاب در آنجا نوشته شده است. کتاب مهم‌ترین راهنمای نقاشی چند قرن اخیر در چین و یکی از منابع مهم نقاشی چینی است. از ویژگی‌های کتاب آن است که همه‌ی مدارک و مستندات اصیل قبل از خود را گرد آورده است.

کتاب دائوی نقاشی، کتاب تعلیم نقاشی است با مقدمه‌ای مبسوط که اصول نقاشی چینی را تشریح و نکات سودمندی درباره‌ی تهیه‌ی مصالح و مواد نقاشی چینی و اشکال مختلف مطابق با سنت نقاشی چینی را دربر می‌گیرد. کتاب شامل چند فرم اصلی، همچون کوه، درخت و صخره است که مبتنی بر اصول معنوی نقاشی آموزش داده شده‌اند و نمونه‌هایی نیز از سبک‌های مختلف و آثار استادان ارائه می‌دهد.

نکته‌ای که در همان ابتدای نگاه به نقاشی‌های کتاب می‌توان نتیجه گرفت، بیانگر آن است که تمامی نگاره‌ها و طرح‌های کتاب از کارهای استادان به شمار نمی‌رود و با اینکه نقاشان بزرگی محسوب نمی‌شده‌اند، اما به نظر می‌رسد به پیشینه و نظام نقاشی چینی آگاهی داشته‌اند و قادر بوده‌اند به این مواد روشنی و نظام بخشند. می‌توان گفت این آثار به نوعی حالت تصویر نگاشت دارند. کتاب حاضر یک دانشنامه‌ی هنری، یک کتاب آموزشی نقاشی و همچون دستور و روش نقاشی است که هنرمندان را به سوی حقیقت نقاشی چینی و صور گوناگون آن و آموزش و شناسایی شیوه‌ها و تکنیک‌های هنری هدایت می‌کند. کتاب در سال ۱۶۷۹ پدید آمده و در چهار بخش به مباحث بنیادین نقاشی، درختان، آدم‌ها و اشیا پرداخته است. اثر حاضر علاوه بر اینکه راهنمایی است برای نقاشان مبتدی، در عین حال می‌تواند برای استادان فن نیز قابل توجه باشد.